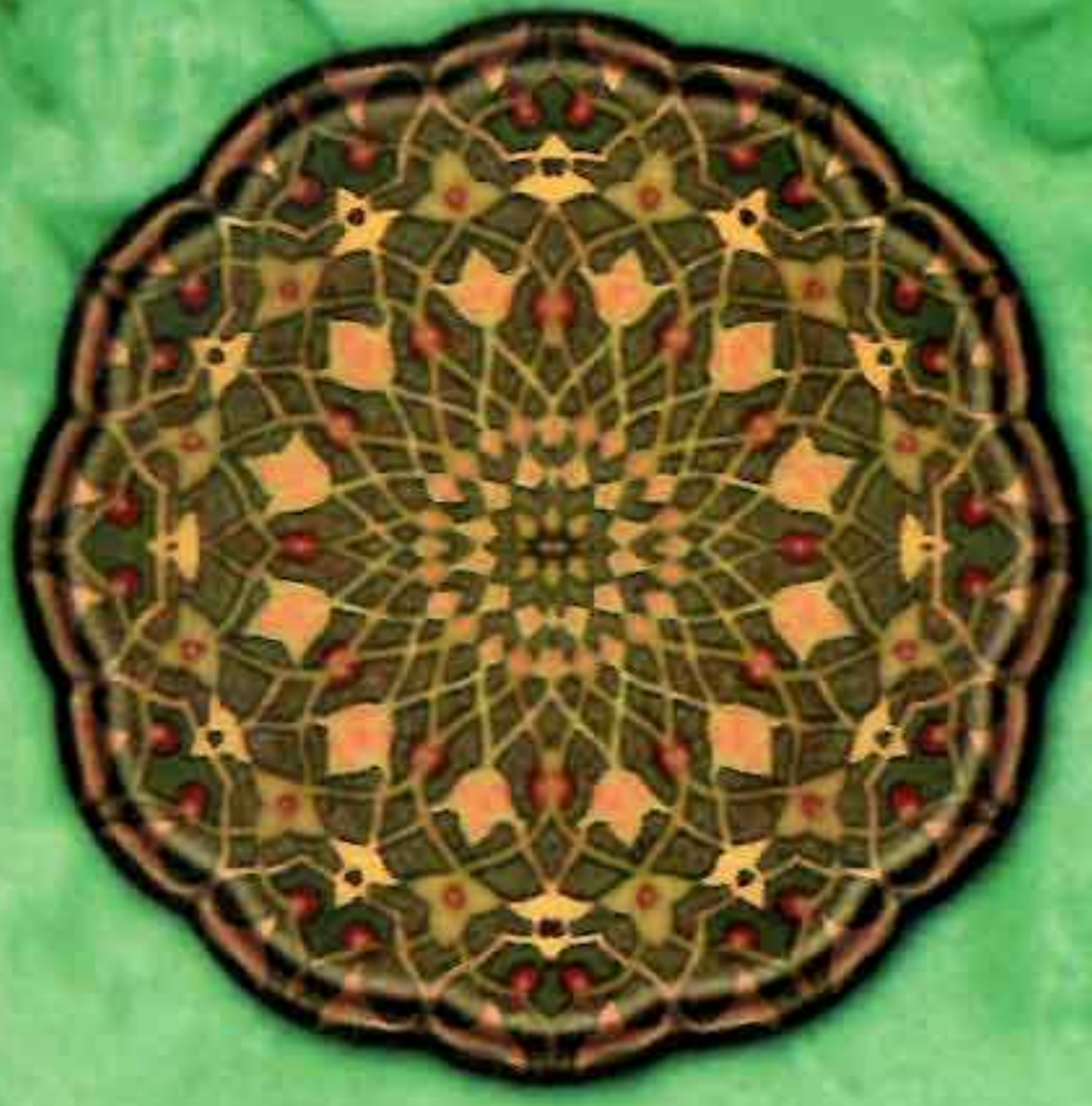

چهل حدیث

امام مہدی علیہ السلام

در کلام امیر المؤمنین علیہ السلام

سید صادق سید نژاد

1401/5

چهل حدیث

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امام محمدی

در کلام امیر المؤمنین علیہ السلام

ید صادق ید نژاد

تقدیم بہ زیبا گل باغ آفرینش

حضرت صدیقہ طاہرہ

فاطمہ زہرا سلام اللہ علیہا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتشارات مسجد مقدس جمکران

■ نام کتاب:	□ (چهل حدیث) امام مهدی <small>علیه السلام</small> در کلام امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>
■ مؤلف:	□ سید صادق سید نژاد
■ ناشر:	□ انتشارات مسجد مقدس جمکران
■ تاریخ نشر:	□ پاییز ۷۹
■ نوبت چاپ:	□ اول
■ چاپ:	□ نگین
■ لیتوگرافی:	□ کوثر
■ تیراژ:	□ ۵۰۰۰ نسخه
■ حروفچینی و صفحه آرایی:	□ واحد کامپیوتر مسجد مقدس جمکران
■ قیمت:	□ ۱۵۰ تومان
■ شابک:	□ ۹۶۴ - ۶۷۰۵ - ۵۳ - ۷

■ مرکز پخش: انتشارات مسجد مقدس جمکران

فروشگاه بزرگ کتاب واقع در صحن مسجد مقدس جمکران

□ ۰۲۵۲۳۲۵ - ۳۳۴۰

فهرست

۷	..... مقدمه
۱۱	..... زمین خالی از حجت نمی ماند
۱۵	..... نسب حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۰	..... خاندان مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۳	..... نام مبارک مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۶	..... سیمای مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۸	..... اوصاف مهدی <small>علیه السلام</small>
۳۰	..... غیبت امام زمان <small>علیه السلام</small>
۳۳	..... علت غیبت امام زمان <small>علیه السلام</small>
۳۶	..... فضیلت انتظار فرج
۳۹	..... احوال مردم آخرالزمان
۴۸	..... نشانه های ظهور مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۰	..... یاران مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۳	..... حکومت مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۷	..... حضرت مهدی <small>علیه السلام</small> در قرآن

مقدمه

«یا صاحب الزمان ادركنا»

قال رسول الله ﷺ: «مَنْ حَفِظَ مِنْ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا
مِمَّا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ مِنْ أَمْرِ دِينِهِمْ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَتَقِيهَا
عَالِمًا»^(۱).

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «هر کسی از امت من چهل حدیث در
مورد مسائل دینی که مردم به آن نیاز دارند حفظ کند خداوند در روز
قیامت او را فقیه و دانشمند برانگیزد».

صرف نظر از مجموعه احتمالاتی که در معنای «حفظ
حدیث» مطرح شده است^(۲) یکی از شیوه‌های رایج در بین

---

۱ - خصال، ج ۲، ص ۵۴۱، ح ۱۵.

۲ - در مورد معنای حفظ حدیث نظرات زیادی ابراز شده است که از
جمله آنهاست:

علمای پیشین این بوده است که از طریق تدوین مجموعه‌های «چهل حدیث» در زمینه موضوعات مختلف دینی که مردم بدان نیاز داشته‌اند به نشر معارف دین می‌پرداختند.

این کار را علما و اندیشمندان اسلامی به عنوان مرزبانان فرهنگ اسلامی با هدف حفظ و تحکیم و ترویج احکام و تعالیم دینی انجام می‌دادند. البته وجود روایات زیادی که در آنها به حفظ چهل حدیث سفارش شده است انگیزه‌ای بوده است که اغلب علما در کنار تمام کارهای علمی و فکری و فرهنگی خود، به تدوین مجموعه‌های چهل حدیث اهتمام بورزند تا از این طریق هم به انجام وظیفه خود یعنی ترویج فرهنگ اسلامی پرداخته باشند و هم به

- به ذهن سپردن.

- محافظت و نگهداری از احادیث تا از بین نروند خواه از طریق به ذهن سپردن یا نوشتن یا نقل کردن برای دیگران با هر وسیله ممکن...؛ به یکی از وجوه شش‌گانه که علمای حدیث می‌گویند یعنی شنیدن از استاد، خواندن بر استاد، شنیدن از دیگری در حال خواندن آن بر استاد، با اجازه استاد آن را نقل کردن، و... (اربعین شیخ بهایی، ص ۶۵ و ۶۶)

ثواب و فضیلتی که در این روایات وعده داده شده است نائل آیند.

متأسفانه به مرور زمان به موازات رواج پیدا کردن شیوه‌های جدید آموزشی و تبلیغات، مسأله تدوین چهل حدیث به فراموشی سپرده شد و یا حداقل از رونقی که پیش از این داشت افتاده است.

اما به نظر می‌رسد در شرایط کنونی یعنی کم شدن فرصت مطالعه افراد در نتیجه گسترش زندگی ماشینی تألیف مجموعه‌های «چهل حدیث» در موضوعات مورد نیاز، هنوز از کار آبی بیشتری برخوردار می‌باشد.

از آنجا که در دروه غیبت توجه به مسأله امامت و آشنایی با ابعاد مختلف معارف امام زمان علیه السلام از اهمیت بسیار مهمی برخوردار است و از طرف دیگر راه شناخت درست این موضوع مراجعه به روایات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام است، و به پاسداشت سال امام علی علیه السلام که از طرف رهبر معظم انقلاب اسلامی با هدف تبیین هر چه بیشتر معارف و رهنمودهای آن حضرت انجام گرفته است

بر آن شدیم تا از طریق بررسی مجموعه فرمایشات حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام بخشی از آن روایات را که ابعاد مختلف شخصیت حضرت صاحب الزمان علیه السلام و وقایع زندگی و ویژگیهای یاران و دوران حکومت آن حضرت را مورد اشاره قرار داده است با ترتیب مناسب به صورت یک مجموعه «چهل حدیث» جهت استفاده علاقمندان تهیه و منتشر سازیم. امید آن که این تلاش ناچیز در حدّ خود به ترویج فرهنگ انتظار کمک نموده باشد.

سید صادق سید نژاد

پانزده شعبان ۱۴۲۱

پاییز ۱۳۷۹

زمین خالی از حجّت نمی ماند

در جهان بینی مکتب اهل بیت علیهم السلام انسان بدون امام معصوم، و زمین خالی از حجّت بحق الهی، نخواهد ماند؛ چرا که بدون امام معصوم هدایت و کمال صحیح و شایسته انسانی میسر نخواهد شد. بعلاوه حفظ نظام هستی به برکت وجود حجت های خداوند است. بر این حقیقت در جای جای روایات رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ و ائمه اطهار علیهم السلام به شیوه های مختلف تصریح شده است. منتهی گاهی زمینه و شرایط برای حضور علنی و آشکار امام علیه السلام فراهم است در نتیجه او به گونه ای که همه مردم او را می شناسند و به او دسترسی دارند در میان آنها زندگی می کند، اما در شرایط خاصی به جهت وجود خطرات جانی یا مصالح دیگری که

خداوند به آنها عالم‌تر است مشیت الهی اقتضاء می‌نماید که امام علیه السلام پنهان از چشم مردم زندگی کند. در این باره روایات زیادی نقل شده است. جهت آشنایی بیشتر با این موضوع به ذکر دو حدیث از روایات حضرت علی علیه السلام اکتفا می‌شود.

۱ - عن علی علیه السلام قال: اللهم انه لا بدّ لارضك من حجة لك على خلقك، يهديهم الى دينك و يعلمهم علمك لئلا تبطل حجّتك و لا يضلّ أتباع اوليائك بعد از هدیتهم به اما ظاهر لیس بالمطاع او مکتوم مرقب، ان غاب عن الناس شخصه في حال هدایتهم فانّ علمه و آدابه في قلوب المؤمنین مثبتة، فهم بها عاملون.^(۱)

بار خدایا! همواره باید در روی زمین تو حجتی برای بندگانت داشته باشی تا خلق را به دینت راهنمایی کند، و علم تو را به آنها بیاموزد تا حجّت تو تباه نشود و پیروان اولیاء تو بعد از آنکه آنها را هدایت کرده‌ای دوباره

---

۱ - کمال‌الدین، ج ۱، ص ۳۰۲، ح ۱۱.

گمراه نگردند. [حجت تو] یا ظاهر و آشکار خواهد بود که اطاعت او را نمی کنند و یا از دیده ها نهان خواهد بود که مردم در انتظار او به سر می برند. اگر شخص و جسم او در حال هدایت مردم از آنان غائب باشد علم و آدابش در قلب های عاشقان حق پایدار است و آن ها به آن علم و آداب پایبند هستند و به آن عمل می کنند.

۲ - اللَّهُمَّ بَلِي لَا تَخْلُو الْأَرْضَ مِنْ قَائِمٍ لِلَّهِ بِحُجَّةٍ: أَمَّا ظَاهِرًا مَشْهُورًا وَّ أَمَّا خَائِفًا مَغْمُورًا لئَلَّا تَبْطُلَ حُجُجُ اللَّهِ وَّ بَيِّنَاتِهِ وَّ كَمْ ذَا وَّ أَيْنَ؟ أَوْلَيْكَ وَاللَّهِ الْإِقْلُونَ عَدْدًا وَّ الْأَعْظَمُونَ عِنْدَ اللَّهِ قَدْرًا يَحْفَظُ اللَّهُ بِهِمْ حُجُجَهُ وَّ بَيِّنَاتِهِ... أَوْلَيْكَ خَلَفَاءُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَّ الدَّعَاةِ إِلَى دِينِهِ. (۱)

... بارخدا یا آری! زمین از امامی که قیام بر حق کند خالی نخواهد ماند. او یا آشکار و شناخته شده است یا ترسان و پنهان است تا حجت ها و دلیل های روشن خدا (یعنی اصول و احکام دین و تعالیم انبیاء) از بین نرود.

اما اینکه ایشان چند نفرند و کجایند؟ به خدا سوگند از نظر تعداد آنها بسیار کم هستند ولی از جهت منزلت و بلندمرتبه گی در نزد خداوند بسیار بزرگوارند. خداوند به وسیله ایشان حجّت‌ها و دلیل‌های روشن خود را حفظ می‌کند... آنان خلفا و نمایندگان خدا در روی زمین هستند و مردم را به سوی دین و احکام و مقررات او دعوت می‌کنند...

نَسَبِ حَضْرَتِ مَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

در لابلای سخنان علی بن ابیطالب عَلَيْهِ السَّلَامُ روایات زیادی در زمینه معرفی نسب امام زمان عَلَيْهِ السَّلَامُ به چشم می خورد که به یک بیان مجموعه این قبیل از روایات به سه دسته تقسیم می شوند. در بخشی از آنها او را فرزند خودشان معرفی می کنند، در قسمتی دیگر آن حضرت را از فرزندان حضرت فاطمه عَلَيْهَا السَّلَامُ و بالاخره در دسته ای از روایات حضرت مهدی عَلَيْهِ السَّلَامُ را از اولاد امام حسین عَلَيْهِ السَّلَامُ معرفی کرده اند.

۳ - عن ابی جعفر محمد بن علی عَلَيْهِ السَّلَامُ قال: خطب
امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب عَلَيْهِ السَّلَامُ بالكوفة بعد
منصرفه من النهروان... فحمد الله و اثنى عليه و

صَلَّى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ ذَكَرَ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ وَ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: ... وَ مِنْ وُلْدِي مُهْدِي هَذِهِ الْأُمَّةِ (۱)

امام محمد باقر علیه السلام می فرمایند: امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام وقتی که از جنگ نهروان به کوفه برگشتند برای مردم خطبه‌ای خواندند... در آن خطبه نخست خدا را سپاس گفتند و درود به روان پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرستادند و نعمت‌هایی را که خداوند به رسولش و بر خود آن حضرت عنایت کرده است یکی یکی شمردند سپس در ادامه فرمودند: از جمله نعمت‌های خداوند بر من آن است که مهدی این امت از فرزندان من است.

۴ - عَنْ زُرَّيْنِ حَبِيشٍ سَمِعَ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ [يَقُولُ: الْمُهْدِيُّ رَجُلٌ مِّنَّا مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ. (۲)

---

۱ - معانی الاخبار، ج ۱، ص ۱۳۸، باب ۲۸، ح ۹ ط دارالکتب الاسلامیه؛ بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۴۵.
۲ - ملاحم ابن طاووس، ص ۱۷۵، ح ۲۰۳؛ کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۹۱، ح ۳۹۶۷۵.

زرّ بن حبیش شنید که علی بن ابیطالب علیه السلام می فرمود:
مهدی مردی از ما اهل بیت و از فرزندان حضرت فاطمه
زهر است.

۵- ... عن علی بن موسی الرضا علیه السلام عن ابيه... عن
ایبه امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام انه قال:
التاسِعُ مِنْ وُلْدِكِ يَا حُسَيْنُ هُوَ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ... (۱)

... حضرت امام رضا علیه السلام از پدر بزرگوارش موسی بن
جعفر علیه السلام و او نیز از پدرش... او از امام حسین علیه السلام و
آن حضرت از امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام روایت
کرده است که آن حضرت خطاب به امام حسین علیه السلام
فرمودند: نهمین فرزند تو ای حسین! قائم بر حق
(مهدی علیه السلام) است...

۶- عن ابن العیاش قال: حدّثنی الشیخ الثقة
ابوالحسین بن عبدالصمد بن علی... عن نوح بن
دراج عن یحیی عن الاعمش... انهم كانوا عند
علی بن ابیطالب علیه السلام... و اذا اقبل الحسین علیه السلام

يقول: بأبي أنت يا ابا ابن خيرة الاماء. فقيل يا اميرالمؤمنين ما بالك؟ تقول هذا للحسن و هذا للحسين عليه السلام؟ و من ابن خيرة الاماء؟ فقال: ذاك الفقيه الطريد الشريد م-ح-م-د بن الحسن بن علي بن محمد بن علي بن موسى بن جعفر بن محمد بن علي بن الحسين هذا و وضع يده على رأس الحسين عليه السلام. (۱)

ابن عياش در کتاب مقتضب می گوید: شیخ ابوالحسین بن عبدالصمد بن علی از نوح بن دراج و چند نفر دیگر نقل کرد که آن‌ها در حضور امیرالمؤمنین علیه السلام بودند، وقتی امام حسین علیه السلام وارد شد حضرت به ایشان فرمودند: پدرم به قربان پدر فرزند بهترین کنیزها! به آن حضرت گفته شد: یا امیرالمؤمنین علت چیست که برای امام حسین علیه السلام این تعابیر را به کار می‌برید؟ فرزند بهترین کنیزها کیست؟

حضرت علی علیه السلام در جواب فرمودند: او گمشده‌ای

نَسَب حضرت مهدی علیه السلام / ۱۹ ❁

است که از نزدیکان و خویشاوندان و وطن خود دور است، نام او م-ح-م-د فرزند حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین است؛ در این هنگام دست خود را بر سر مبارک امام حسین علیه السلام نهاده فرمودند: همین حسین علیه السلام.

خاندان مهدی علیه السلام

امیرالمؤمنین علیه السلام در معرفی خاندان حضرت مهدی علیه السلام از تعابیر زیادی استفاده کرده‌اند و هر یک از آنها به گوشه‌ای از واقعیت دلالت دارند که در مجموع به همراه توصیفات دیگری که از سایر ائمه علیهم السلام نقل شده است به طور کامل شخصیت امام عصر علیه السلام را به انسان‌ها می‌شناسانند. به عنوان مثال در یک جا می‌فرمایند: آن حضرت از قریش است. در مورد دیگر وی را از بنی هاشم معرفی می‌کنند. در ضمن یکی دیگر از سخنانشان او را از عترت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌خوانند و... که هر کدام از این عبارات به بُعد خاصی از شخصیت امام زمان علیه السلام دلالت دارند و در نتیجه این اختلاف در الفاظ و عبارات با یکدیگر منافاتی

ندارند و همه آنها اوصاف یک حقیقت نورانی را روشن می‌کنند.

۷- عن الحسين بن علي عليه السلام قال: جاء رجل الى امير المؤمنين عليه السلام فقال له: يا امير المؤمنين نبئنا بمهديكم هذا؟ فقال: اذا درج الدارجون و قل المؤمنون و ذهب المجلبون فهناك. فقال: يا امير المؤمنين عليك السلام ممن الرجل؟ فقال عليه السلام: من بنى هاشم من ذروة طود العرب... (۱)

از حسین بن علی علیه السلام نقل شده است که آن حضرت فرمود: شخصی خدمت علی علیه السلام آمد و به آن حضرت گفت: ای امیر مؤمنان برای ما از مهدی علیه السلام سخن بگو. علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: هنگامی که رفتی‌ها بروند و اهل ایمان کم شوند و آشوبگران و جنگ طلبان نابود گردند، در چنین شرایطی او ظهور خواهد کرد. آنگاه همان شخص عرضه داشت یا امیر المؤمنین! درود و سلام بر تو باد، حضرت مهدی علیه السلام از کدام طایفه

است؟ حضرت فرمودند: او از بنی هاشم است که بهترین طایفه عرب و قلّه شرف و جوانمردی به حساب می آید.

۸-... عن ابن زریر الغافقی، سمع علیاً علیه السلام يقول هو من عترة النبی صلی الله علیه و آله و سلم (۱)

نقل شده است که ابن زریر غافقی شنید که علی بن ابیطالب علیه السلام می فرمایند: مهدی علیه السلام از عترت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است.

۹- قال علی بن ابی طالب علیه السلام: هو فتی من قریش... (۲)

علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: او (حضرت مهدی علیه السلام) از قبیله قریش... است.

۱- فتن ابن حماد، ۲۶۴، ح ۱۰۴۳، ط دار الکتب العلمیة؛ ملاحم ابن طاووس، ص ۳۲۰، ح ۴۵۹، ط مؤسسه صاحب الامر علیه السلام.
۲- ملاحم ابن طاووس، ص ۱۵۵، ح ۱۹۳.

نام مبارک مهدی علیه السلام

در مجموعه سخنان حضرت علی علیه السلام با روش‌های مختلفی از نام مبارک امام زمان علیه السلام یاد می‌شود. در یک مورد تصریح به نام آن حضرت غیر جایز دانسته شده است. در مورد دیگر از آن با اشاره سخن به میان می‌آید و بالاخره در مورد دیگر به صراحت نام مخصوص بیان می‌شود.

۱۰ - ... عن جابر بن یزید الجعفی قال: سمعت ابا جعفر علیه السلام يقول: سأل عمر امیر المؤمنین علیه السلام عن المهدی فقال: یا ابن ابی طالب اخبرنی عن المهدی ما اسمُهُ؟ قال علیه السلام: اما اسمُهُ فلا، ان حیبی و خلیلی عهدَ الی ان لا احدث باسمِهِ حتی یبعثه الله عزوجل

و هو ممّا استودع الله عزّوجلّ رسوله فی علمیه. (۱)

جابر بن یزید جعفی می گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که می فرمود: روزی عمر بن خطاب به امیرالمؤمنین علیه السلام گفت: ای پسر ابوطالب! نام مهدی چیست؟ آنرا برای من بیان کن.

علی علیه السلام فرمود: اسم او را نمی گویم، چون حبیب و خلیل من (رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم) با من عهد کرده است اسم او را برای کسی بیان نکنم تا اینکه خداوند وی را مبعوث و ظاهر گرداند و این از اموری است که خداوند عزّوجلّ علم آن را نزد پیامبرش امانت و ودیعه نهاده است.

۱۱ - ... عن علی بن ایطالب علیه السلام قال: المهدی مولدُهُ

بالمدينة من اهل بیت النبی صلی الله علیه و آله و سلم اسمه نبی... (۲)

علی بن ایطالب علیه السلام فرمودند: مهدی در مدینه به دنیا می آید. او از اهل بیت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است. و هم اسم با یکی از پیامبران است...

۱ - کمال الدین، ج ۲، باب ۵۶، ص ۶۴۸.

۲ - عقد الدرر، ص ۶۴؛ عرف السیوطی، الحاوی، ج ۲، ص ۷۳.

در یکی از اشعار منسوب به حضرت علی علیه السلام در این باره آمده است:

فثم يقوم القائم الحق منكم
و بالحق ياتيكم و بالحق يعمل
سمى نبي الله نفسى فدائه
فلا تخذلوه يا بنى و عجلوا (۱)

سپس آن قیام کننده بر حق، از میان شما قیام خواهد کرد. او حق را خواهد آورد و به آن عمل خواهد کرد. جانم فدای او که همان رسول خدا صلی الله علیه و آله است. ای فرزندان من! به یاری او بشتابید، مبادا او را بی یار و یاور رها سازید.

۱۲ - عن علی علیه السلام قال: اسم المهدى محمد (۲)

حضرت علی علیه السلام فرمود: اسم حضرت مهدی علیه السلام محمد است.

۱ - بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۲.

۲ - برهان المتقی، ص ۱۰۱، ح ۸.

سیمای مهدی علیه السلام

به خصوصیات جسمانی و ویژگیهای بدنی حضرت مهدی علیه السلام در بخشی از روایات حضرت علی علیه السلام اشاره می شود. در یکی از این روایات بطور کلی این ویژگیها بیان شده تا آنجا که می فرماید آن حضرت در خلقت خود شبیه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است، اما در تعدادی دیگر از روایات به توصیف خصوصیات چهره و اعضاء بدن امام زمان علیه السلام می پردازد.

حضرت علی علیه السلام در توصیف ویژگیهای جسمی مهدی علیه السلام فرمودند:

۱۳ - ... فقال علیه السلام: رجلٌ اجلی الجبین، اقنی الأنف،
ضخم البطن، اذیل الفخذین، ابلج الثنایا، بفخذه

الیمنی شامة. (۱)

او مردی است که پیشانی‌اش گشاد و درخشان است،
بینی او خوش تراش و شکمش نسبتاً بزرگ و رانه‌هایش
عریض می‌باشد. دندان‌های سفید و درخشان دارد، و در
ران سمت راست او علامتی هست.

اوصاف مهدی علیه السلام

در دسته‌ای از روایات علی بن ابیطالب علیه السلام به اوصاف و ویژگی‌های روحی و اخلاقی امام زمان علیه السلام پرداخته می‌شود که از جمله آنهاست:

۱۴ - ... ثم رجع الى صفة المهدی علیه السلام فقال: اوسعکم

کهنفاً و اکثرکم علماً و اوصلکم رحماً، اللهم فاجعل

بیعتہ خروجاً من الغمّة و اجمع به شمل الامة... (۱)

حضرت علی علیه السلام در ادامه یکی از سخنانشان به تبیین

صفات حضرت مهدی علیه السلام پرداخته، فرمودند: آستانه او

در پناه دهی به بی پناهان از همه آستانه‌ها وسیع‌تر، و

علم و دانش آن حضرت از همه زیادتر است و از همه

---

۱ - غیبة نعمانی، ص ۲۱۲ - ۲۱۴؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۵.

مردم بیشتر به صله ارحام و پیوند با خویشاوندان توجه می نمایند. پروردگارا! بیعت او را پایان بخش همه اندوهها قرار بده و تفرق و پراکندگی امت اسلامی را به دست با کفایت آن حضرت به یگانگی مبدل فرما...

۱۵ - ... عن اصبع بن نباته قال: سمعت

امیرالمؤمنین علیه السلام يقول: صاحب هذا الامر الشریدُ
الطریدُ الفریدُ الوحید. (۱)

اصبع بن نباته می گوید: شنیدم که امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمود: صاحب الامر (مهدی علیه السلام) کسی است که در سرزمین های دور دست ساکن می شود و از میان مردم کناره می گیرد و به تنهایی زندگی می کند.

غیبت امام زمان علیه السلام

یکی از پیشامدهای بسیار مهم زندگی حضرت مهدی علیه السلام واقع شدن غیبت می باشد که در دو مرحله انجام گرفته است. اولی بنام غیبت صغری معروف است که از سال (۲۶۰) هجری یعنی از زمان شهادت امام عسکری علیه السلام آغاز شد و تا سال (۳۲۹) هجری ادامه داشت و از این سال به بعد دوره غیبت کبری آغاز می شود که تاکنون نیز ادامه دارد. در رهنمودهای امیرالمؤمنین علیه السلام به این موضوع و وقایعی که در این دوره پیش خواهد آمد نیز اشاره شده است. در ضمن روایتی که آن را حضرت عبد العظیم حسنی رضی الله عنه با سلسله سند از علی بن ابیطالب علیه السلام نقل می کند چنین وارد شده است:

۱۶ - ... عن امیر المؤمنین علیه السلام قال: للقائم منا غيبة امدها طويل كاتى بالشيعة يجولون جولان النعم في غيبته يطلبون المرعى فلا يجدونه، ألا فمن ثبت منهم على دينه و لم يقس قلبه لطول امد غيبة امامه فهو معى في درجتي يوم القيامة. (۱)

امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: برای قائم ما غیبتی هست که مدت آن طولانی خواهد شد. شیعیان را در این زمان می بینم که همانند گله بی صاحبی که در دشت پراکنده شده باشند به دنبال چراگاه و مرتع می گردند ولی آن را پیدا نمی کنند [به جستجوی آن حضرت می پردازند ولی او را نمی یابند].

آگاه باشید! در این دوره هر کسی از آنها (شیعیان) در دین و عقیده خود استوار و ثابت قدم بماند و قلبش به جهت طولانی شدن غیبت امامش قساوت پیدا نکند، او روز قیامت در نزد من و در جایگاهی که من هستم خواهد بود.

۱۷ - ... عن الاصبع بن نباته عن امیرالمؤمنین علیه السلام انه
ذكر القائم علیه السلام فقال: أما لیغیبَنَّ حتى یقولَ الجاهلُ:
ما لله فی آلِ محمدٍ حاجةً. (۱)

از اصبع بن نباته نقل شده است که امیرالمؤمنین علیه السلام
روزی حضرت قائم علیه السلام را یاد کردند و فرمودند: آگاه
باشید! او غیبی (طولانی) خواهد داشت به گونه‌ای که
نادانان (به مصالح الهی) بگویند: خداوند را در آل
محمد صلی الله علیه و آله و سلم برنامه‌ای نیست. (یعنی افراد نادان به
جهت طولانی شدن دروۀ غیبت از ظهور آن حضرت
مأیوس و ناامید خواهند شد).

علت غیبت امام زمان علیه السلام

برای غیبت امام عصر علیه السلام علت و حکمت‌های زیادی در مجموعه روایات اهل بیت علیهم السلام ذکر شده است. در روایات امیرالمؤمنین علیه السلام حداقل به سه علت اشاره شده است؛ یعنی شناخته شدن اهل هدایت از اهل گمراهی و ضلالت، و نداشتن بیعت ظاهری هیچیک از سلاطین، و کوتاهی و ناسپاسی و ظلم مردم به عنوان فلسفه غیبت بیان گردیده است.

۱۸ - **إِنَّ الْقَائِمَ مَنَّا إِذَا قَامَ لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ**

فَلذَلِكَ تَخْفَى وِلادته و يغيب شخصه^(۱)

همانا قائم از ما آنگاه که قیام کند بیعت کسی در گردن او

---

۱ - بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۰۹ و ۱۱۰ ح ۱.

نخواهد بود و به همین خاطر است که تولد او به صورت پنهانی واقع خواهد شد و وجود او از دید و نظر مردم غایب خواهد بود.

۱۹ - ... فقال علی علیه السلام ... اما والله لأقتلنَّ انا و ابناي هذان و لیبعثنَّ الله رجلاً من ولدي في آخر الزمان يطالب بدمائنا و لیغیبنَّ عنهم تمييزاً لاهل الضلالة حتى يقول الجاهل ما لله في آل محمد من حاجة. (۱) امیر مؤمنان علیه السلام در حالیکه امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام حضور داشتند خطاب به مردم فرمودند: ای مردم! آگاه باشید، سوگند به خدا من و این دو فرزندم به قتل خواهیم رسید. آن گاه خداوند شخصی از فرزندان مرا در آخر الزمان ظاهر خواهد کرد تا خون ما را از ستمگران طلب کند. او از دیده مردم غایب خواهد بود تا اهل ظلالت و گمراهی از دیگران شناخته شوند و این غیبت به قدری طولانی خواهد شد که مردمان نادان خواهند گفت: خداوند برنامه‌ای در آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم

ندارد.

۲۰ - ... ان امیر المؤمنین علیه السلام قال علی منبر الکوفة...:
واعلموا ان الارض لا تخلو من حجة لله و لكن الله
سیعمی خلقه منها بظلمهم و جورهم و اسرافهم
علی انفسهم^(۱)

... مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است
که آن حضرت فرمود: روزی امیر المؤمنین علیه السلام در بالای
منبر مسجد کوفه فرمودند: ... ای مردم! بدانید زمین
هرگز از حجت خدا (امام معصوم) خالی نخواهد ماند.
اما خداوند متعال به زودی مردم را به خاطر ظلم و ستم
و همینطور اسراف که در حق خودشان انجام می دهند از
دیدن حجت الهی محروم خواهد کرد. [یعنی مردم به
جهت اعمال خودشان در آینده از دیدن امام معصوم
محروم خواهند شد].

فضیلت انتظار فرج

همانطور که پیش از این اشاره شد در دوره غیبت امام زمان علیه السلام مشکلات و پیشامدهای سختی بوقوع می‌پیوندد به گونه‌ای که اعتقادات بسیاری از مردم در نتیجه این امور متزلزل می‌شود. جهت جلوگیری از دچار شدن به این قبیل خطرات، هشدارهای زیادی توأم با روشنگریهای لازم در رهنمودهای اهل بیت علیهم السلام داده شده است که به دو نمونه از آنچه در این زمینه در مجموعه روایات علی بن ابیطالب علیه السلام وارد شده است اشاره می‌گردد.

۲۱ - عن محمد بن مسلم عن ابي عبد الله علیه السلام قال:

... قال علی علیه السلام: ... انتظروا الفرج و لا تياسوا من

روح الله، فان احبّ الاعمال الى الله عزوجل انتظار

الفرج... و المنتظر لأمرنا كالمُشْحَطِ بدمه في
سبيل الله. (۱)

محمد بن مسلم از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که آن
حضرت از پدران بزرگوارش و آنها از علی علیه السلام روایت
کردند که علی بن ایطالب علیه السلام فرمودند: منتظر فرج [امام
زمان علیه السلام] باشید و از عنایت و توجهات خداوند ناامید
نشوید. همانا محبوب‌ترین کارها در نزد خداوند عزوجل
انتظار فرج [امام زمان علیه السلام] است.

آنگاه در ادامه بیان فضیلت انتظار فرمودند:

کسی که منتظر امر ما (فرج امام زمان علیه السلام) باشد، مانند
رزمنده‌ای است که در راه خداوند به خون خود آغشته
شده باشد (اجر و پاداش شهید را دارد).

۲۲ - قال زید بن صوحان العبدی: یا امیر المؤمنین! آی
الاعمال احبّ الی الله عزوجل؟ قال علیه السلام: انتظار

---

۱ - الخصال، ج ۲، ص ۷۴۰، (حدیث اربعمأة)، ط انتشارات علمیه
اسلامیه.

الفرج من اعظم الفرج. (۱)

زید بن صوحان عبدی گفت: یا امیرالمؤمنین! کدامیک
از اعمال در نزد پروردگار عالم محبوب تر است؟ حضرت
فرمودند: انتظار فرج.

احوال مردم آخرالزمان

شاید بتوان گفت که بیشترین مطالب مربوط به معارف امام زمان علیه السلام که از زبان حضرت علی علیه السلام نقل شده است به تبیین اوضاع آخرالزمان و وقایعی که در آن دوره پیش می آید اختصاص دارد. آن حضرت ضمن تشریح آن پیشامدها چگونگی مقابله با آنها را نیز بیان می نمایند.

این حوادث شامل مسایل فرهنگی و اجتماعی و اخلاقی و تربیتی و طبیعی می گردد. از آنجا که کم و بیش خیلی از این ویژگی ها در دوره ما حداقل در بعضی از عرصه ها به چشم می خورد، جهت آشنایی بیشتر و چاره اندیشی مناسب تر به مواردی از آنها اشاره می شود. بدان امید که موجب تنبه و بیداری مان شده و از طریق آشنا شدن

با این امور پیشاپیش تدابیری را اتخاذ کنیم که از عوارض منفی آن‌ها خود و جامعه‌مان را در امان نگه داریم.

۲۳- یأتی علی الناس زمان لا یقربُ فیهِ الا الماحلُ و لا

یظرفُ فیهِ الا الفاجرُ، و لا یضعفُ فیهِ الا المنصفُ،

یعدون الصّدقة فیهِ غزماً، و صِلَة الرَّحِمِ مَنّاً، و

العبادة استیطالةً علی الناس! فعند ذلك یكونُ

السُّلطانُ بمشورةِ الاماءِ و امارة الصبیانِ و تدبیر

الخصیان. (۱)

روزی خواهد آمد که در آن سخن چین‌ها مقرب

خواهند شد و افراد بدکار، زیرک خوانده می‌شوند، افراد

با انصاف را ناتوان به حساب می‌آورند، صدقه و انفاق

در راه خدا را غرامت پندارند، و صله رحم و آمد و شد

با خویشاوندان را با منت انجام می‌دهند، و بندگی و

اطاعت خدا را وسیله فخر فروشی برای مردم قرار

می‌دهند. در چنین زمانی حکومت با مشورت زنان و

امارت کودکان و تدبیر خواجه‌گان انجام می‌گیرد.

۱- نهج البلاغه فیض الاسلام، حکمت ۹۸، ص ۱۱۳۲.

۲۴ - روی اصبع بن نباته عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال: سمعته يقول: يظهر في آخر الزمان و اقتراب الساعة و هو شرّ الازمنة نسوة كاشفات عاریات متبرجات، من الدين خارجات، و الى الفتن مائلات، و الى الشهوات و اللذات مسرعات، للمحرمات مستحلات، و في جهنم خالدات.^(۱)

اصبع بن نباته می گوید: شنیدم که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: در آخر الزمان که بدترین زمانهاست در موقعی که روز قیامت نزدیک شود زنانی ظاهر می شوند بدون حجاب، در حالی که زینت های آنها پیدا است در انظار عمومی رفت و آمد می کنند، آنها از دین خارج می گردند (به احکام دینی پایبند نمی باشند) و به امور فتنه انگیز وارد می شوند و به سوی شهوات و لذت جویی ها روی می آورند، حرام های خدا را حلال می شمارند. اینگونه از زنان در جهنم خواهند ماند.

۲۵ - و فقهاؤهم یفتون بما یشتهون، و قضائهم یقولون
مالاً یعلمون و اکثرهم بالزور یشهدون! من كان
عنده دراهم كان موقراً مرفوعاً و من یعلمون انه
مقلّ فهو عندهم موضوع^(۱)

فقیهان آخرالزمان طبق آنچه که دلشان بخواهد فتوا
می‌دهند، و قاضی‌هایشان به چیزی که نمی‌دانند حکم
می‌کنند و بیشتر آنها به دروغ شهادت می‌دهند. کسی
که پول دارد در نزد آنها عزیز و محترم است، ولی
شخصی که بی‌پول باشد در پیش آنها زبون و حقیر
است.

۲۶ - عن النزال بن سبرة قال خطبنا علی بن ابیطالب علیه السلام
فحمد الله و اثنی علیه، ثم قال: سلونی ایها الناس
قبل ان تفقدونی ثلاثاً فقام الیه صعصعة بن
صوحان، فقال: یا امیرالمؤمنین! متى یخرج

---

۱ - بشارة الاسلام، ص ۸۰، ط دار الکتب الاسلامی؛ الزام الناصب،
ص ۱۸۵، ط مؤسسه مطبوعاتی حق بین، با کمی اختلاف، به نقل از
روزگار رهایی.

الدجال؟... فقال ﷺ احفظ! فان علامة ذلك اذا
امات الناس الصلاة، واضاعوا الامانة و استحلوا
الكذب، و اكلوا الربا، و اخذوا الرشا، و شيّدوا
البنيان و باعوا الدين بالدنيا و استعملوا السفهاء و
شاوروا النساء، و قطعوا الارحام، و اتبعوا الاهواء و
استخفوا بالدماء و كان الحلم ضعفاً، و الظلم
فخراً... (۱)

نزال بن سمره می گوید: علی بن ابیطالب ﷺ برای ما
خطبه ای خواند و خداوند را حمد گفته و ستایش کرد،
سپس فرمود: قبل از آنکه من از میان شما بروم از من
سؤال کنید (این جمله را سه مرتبه تکرار کرد) در این
موقع صعصعة بن صوحان از جای خود بلند شد و گفت:
یا امیرالمؤمنین! دجال در چه زمانی خروج می کند؟
... حضرت فرمود: آنچه را می گویم به خاطر بسپار!
دجال وقتی ظهور خواهد کرد که مردم نماز را ترک کنند
و امانت را ضایع سازند و دروغ گفتن را مباح شمارند و

ربا خواری کنند و رشوه بگیرند و ساختمان‌ها را محکم سازند و دین را به دنیا بفروشند و سفیهان را به کار بگمارند و با زنان مشورت نمایند (در آن مواردی که خارج از عهده آنهاست) و صله ارحام را قطع کنند و از هوی و هوس‌ها پیروی کنند و خون یکدیگر را ناچیز بشمارند. حلم و بردباری را نشانه و علامت ضعف و ناتوانی بدانند و ستم را افتخار به حساب آورند...

۲۷ - عن علی علیه السلام قال: یأتی علی الناس زمان همّهم بطونهم، و شرفهم متاعهم و قبلتهم نساؤهم و دینهم دراهمهم و دنانیرهم، اولئک شرار الخلق، لا خلاق لهم عند الله. (۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: برای مردم زمانی خواهد آمد که در آن زمان همّت و هدف آن‌ها شکمشان خواهد بود. شرف و اعتبارشان به کالا و اموالشان بستگی دارد. قبله آن‌ها زنانشان و دینشان درهم و دینارشان (پولشان) است. آن‌ها بدترین مردمند که در نزد خداوند بهره و

۱ - کنز العمال، ج ۱۱، ص ۱۹۲، ح ۳۱۱۸۶.

سهمی برای آنها نیست.

۲۸ - عن علی علیه السلام قال: یاتی علی الناس زمان لا یتبع
فیه العالم و لا یتحیی فیه من الحلیم و لا یوقر فیه
الکبیر و لا یرحم فیه الصغیر یقتل بعضهم
بعضاً... (۱)

علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: برای مردم زمانی می آید
که در آن زمان از عالم پیروی نمی شود و از افراد صبور و
با حلم حیا نمی کنند (او هر اندازه در مقابل بدی مردم
حلم نشان می دهد آنها حیا نمی کنند) در آن دوره
بزرگ را گرامی نمی دارند و به کوچک رحم نمی کنند.
بعضی از مردم بعض دیگر را به قتل می رسانند...
(مردم همدیگر را بدون دلیل می کشند)

۲۹ - عن عاصم بن ضمره عن علی علیه السلام انه قال: لتملأن
الارض ظلماً و جوراً حتی لا یقول أحد الله الآ
مستخفياً، ثم یاتی الله بقوم صالحین یملؤونها

قِسْطاً وَ عَدْلًا كَمَا مِثْلَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا. (۱)

عاصم بن ضمره از حضرت علی علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: [در آخر الزمان] زمین پر از ظلم و ستم خواهد شد به گونه‌ای که حتی یک نفر لفظ «الله» را بر زبان جاری نخواهد کرد مگر در نهان، بعد از این دوره است که خداوند مردم صالحی را خواهد آورد که زمین را پر از عدل و داد کنند همان گونه که پیش از آن پر از ظلم و ستم شده است.

۳۰ - ان بین یدی القائم علیه السلام سنین خداعة یُکذَّبُ فیها

الصادق و یصدق فیها الکاذبُ و یقربُ فیها الماحلُ

و ینطق فیها الرُّویبضةُ قلت و ما الرُّویبضةُ و ما

الماحلُ؟ قال: او ما تقرؤون القرآن قوله «و هو

شدیدُ المِحال» قال: یُریدُ المکر، فقلتُ و ما

الماحلُ؟ قال: یریدُ المکار. (۲)

حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: قبل از قیام قائم سال‌های پر

۱ - بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۷؛ منتخب الاثر، ص ۴۸۴.

۲ - غیبت نعمانی، ص ۲۷۸.

خده و نیرنگی در پیش است، در این سال‌ها راستگویان دروغگو شمرده می‌شوند در عوض دروغگویان راستگو شناخته می‌شوند، در این سال ماحل تقرب پیدا می‌کند و «روبیضة» در سخن گفتن پیشقدم می‌گردد.

راوی می‌گوید: عرض کردم «ماحل» و «روبیضة» به چه کسانی گفته می‌شود؟ حضرت فرمودند: مگر در قرآن نخوانده‌ای که خداوند می‌فرماید: «و هو شدید المحال» قال عليه السلام: **يريد المکر فرمودند:** منظور از «ماحل» آدم مکاری است که به وسیله مکر زیاد مردم را به خود متوجه می‌کند.

تذکر: در این روایت روبيضة معنی نشده است در جای دیگر به مناسبتی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند:

«روبیضة الرجل التافه ينطق في امر العامة»

یعنی مرد حقیر و بی شخصیتی که علیرغم عدم شایستگی، در امور عامه مردم دخالت می‌کند و به جای آن‌ها اظهار نظر می‌نماید.

نشانه‌های ظهور مهدی علیه السلام

در روایات، برای ظهور امام زمان علیه السلام نه تنها وقت خاصی تعیین نشده بلکه از تعیین کردن وقت برای آن منع شده است. ولی در عین حال برای آن علائم و نشانه‌هایی ذکر شده که مردم می‌توانند از طریق آن علامت‌ها، نزدیکی وقت ظهور را تشخیص دهند. این نشانه‌ها به چند قسم تقسیم می‌شوند: علائم حتمی و غیر حتمی، علائم سال ظهور و علائم سالهای دورتر، علائم اجتماعی و اخلاقی و طبیعی و... از میان مجموعه روایاتی که از حضرت علی علیه السلام در این باره نقل شده است به ذکر دو مورد اکتفا می‌شود:

۳۱-... عن ابی رومان، عن علی علیه السلام قال: إِذَا نَادَىٰ مَنْ

من السماء، ان الحقّ فی آل محمّدٍ فعند ذلک یظهر

المهدیُّ علی أفواه النَّاسِ، و یشریون ذکره فلا
یکون لهم ذکرٌ غیرُهُ. (۱)

ابی رومان از علی بن ایطالب علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: وقتی که منادی از آسمان ندا دهد که به تحقیق حق با آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم است. در این ایام نام حضرت مهدی علیه السلام بر سر زبان‌ها می‌افتد و جهان مالا مال از نام آن حضرت می‌شود به گونه‌ای که از غیر او ذکری به میان نمی‌آید.

۳۲- عن الصادق علیه السلام عن آبائه علیهم السلام ان علیاً علیه السلام قال: اذا
وَقَعَتِ النَّارُ فِی حِجَازِکُمْ و جری الماء فی نجفکم
فَتَوَقَّعُوا ظُهُورَ قَائِمِکُمْ. (۲)

امام صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش علیهم السلام و آنها از علی بن ایطالب علیه السلام روایت می‌کنند که آن حضرت فرمودند: آنگاه که آتش در حجاز شعله ور شود و سیل در نجف جاری گردد منتظر ظهور قائم علیه السلام باشید.

۱- منتخب الاثر، ص ۱۶۳ و ۴۴۳؛ ملاحم ابن طاووس، ص ۱۲۹، ح ۱۳۶.

۲- اثبابة الهداة، ج ۳، ص ۵۷۸.

یاران مهدی علیه السلام

درباره اوصاف یاران امام زمان علیه السلام و تعداد آنها و شهرهایشان و رابطه آنان با امام علیه السلام و چگونگی بیعت و تبعیتشان از آن حضرت، روایات زیادی وارد شده است. در این زمینه از علی بن ابیطالب علیه السلام چنین آمده است:

۳۳ - عن حکیم بن سعد عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال:

اصحاب المهدی شبابٌ لاکهول فیهم الا مثل کحل

العین و الملح فی الزاد و اقل الزاد الملح. (۱)

حکیم بن سعد از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت می کند که آن

حضرت فرمودند: یاران مهدی علیه السلام همه جوان هستند،

در میان آنها پیرمرد یافت نمی شود مگر به اندازه سرمه

---

۱ - بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۳، ح ۶۳.

در چشم و نمک در طعام، و همانطور که بر همگان معلوم است کمترین قسمت غذا را نمک تشکیل می‌دهد.

۳۴ - قال امیرالمؤمنین علیہ السلام: ... ثم اذا قام تجتمع اليه اصحابه على عدة اهل بدر و اصحاب طالوت و هم ثلثمائة و ثلاثة عشر رجلاً، كلهم ليوث قد خرجوا من غاباتهم مثل زير الحديد لو انهم هموا بازالة الجبال الرواسي لزالوها عن مواضعها فهم الذين وخذوا الله به حق توحيده، لهم بالليل اصوات كاصوات الثواكل خوفاً من خشية الله تعالى، قوام الليل، صوام النهار، و كانوا رباهم أب و احدة قلوبهم مجتمعة بالمحبة و النصيحة... (۱)

امیرالمؤمنین علیہ السلام می‌فرماید: ... چون قیام کند جمع می‌شوند به سوی او یارانش که به شماره اصحاب بدر و اصحاب طالوتند و ایشان سیصد و سیزده نفرند. همه آنها شیرانی هستند که از کمینگاه‌های خود بیرون آیند

---

۱ - نوائب الدهور فی علائم الظهور، ج ۲، ص ۱۱۴، ط کتابخانه صدوق.

مانند پاره‌های آهن، اگر ایشان اراده کنند که کوه‌های سخت را از جا بکنند هر آینه آنها را از جاهای خود می‌کنند. پس ایشانند کسانی که خدا را به وسیله مهدی بیگانگی پرستش می‌کنند. برای ایشان در شبها، صداهایی مانند صداهای زندهای جوان مرده از ترس خدا است نماز گذارند گانند در شبها و روزه دارانند در روز، گویا یک پدر و یک مادر آنها را تربیت کرده‌اند. دلهاشان در دوستی کردن به همدیگر و پند دادن به یکدیگر با هم جمع و یکی است

حکومت مهدی علیه السلام

به اعتقاد شیعه، امام زمان علیه السلام از طریق تشکیل یک حکومت جهانی بر اساس تعالیم عالیه اسلام تمام نارسایی‌ها را از سرتاسر عالم برطرف خواهد کرد و عدل و داد را در روی زمین مستقر خواهد ساخت. در سخنان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و هر یک از ائمه اطهار علیهم السلام درباره ویژگی‌های حکومت حضرت مهدی علیه السلام و کارهایی که در آن دوره انجام خواهد یافت مطالب زیادی به چشم می‌خورد که مجموعه آنها تصویر بسیار روشنی از یک حکومت اسلامی کامل را نشان می‌دهند. در اینجا به عنوان نمونه به بعضی از روایاتی که در این زمینه از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده است اشاره می‌گردد:

۳۵ - حدثنا عبدالله بن مروان، ... عن علي عليه السلام قال:
يلى المهديُّ امرَ النَّاسِ ثلاثين سنةً او اربعين
سنة... (۱)

عبدالله بن مروان روایت کرده است که علی بن
ایطالب علیه السلام فرمودند: حضرت مهدی علیه السلام سی یا چهل
سال زمام امور مردم را در دست خواهند داشت.

۳۶ - يعطف الهوى على الهدى اذا عطفوا الهدى على
الهوى و يعطفُ الرأى على القرآن اذا عطفوا القرآن
على الرأى ... فَيُرِيكُمْ كَيْفَ عدلُ السيرةِ، و يُحيي
مَيِّتَ الكتابِ و السنَةِ... (۲)

[امام زمان علیه السلام وقتی که ظهور کند] هواهای نفسانی را به
هدایت و رستگاری برمی گرداند در آن روزگاری که
مردم هدایت الهی را به متابعت هواهای نفسانی
درآورده باشند. آراء و اندیشه های مردم را تابع قرآن
می کند در آن روزگاری که آنها قرآن را تابع آراء و

۱ - کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۹۱، ح ۳۹۶۷۶؛ منتخب الاثر، ص ۴۸۷.

۲ - نهج البلاغه فیض الاسلام، خ ۱۳۸، ص ۴۲۴ و ۴۲۵.

اندیشه‌های خود کرده‌اند... او به شما نشان خواهد داد که عدالت در کشورداری چگونه است. هم چنین او تعالیم فراموش شده قرآن و سنت را زنده خواهد ساخت...

۳۷- قال امیرالمؤمنین علیه السلام: ... فلا یترک عبداً مسلماً الا اشتراه واعتقه، و لا غارماً الا قضی دینه، و لا مظلماً لِأحدٍ من الناس الا ردّها، و لا یقتلُ منهم عبداً الا اذی ثمنه... و لا یقتلُ قتیلُ الا قضی عنه دینه، و ألحقَ عیالهُ فی العطاء حتی یملا الارض قسطاً و عدلاً كما ملئت ظلماً و جوراً و عدواناً... (۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: ... حضرت مهدی علیه السلام بردهٔ مسلمان را نخواهد وا گذاشت مگر اینکه آن را خریده و آزاد خواهد ساخت و بدهکاری نخواهد ماند مگر آنکه بدهی او را پرداخت خواهد نمود. مظلّمه و حقی به گردن و ذمهٔ هر کس که باشد آن را به صاحب حق بازخواهد گرداند. کسی کشته نمی‌شود مگر اینکه دینهٔ آن را خواهد پرداخت. هیچ کسی کشته نخواهد شد مگر

اینکه بدهی‌های او را آن حضرت پرداخت خواهد نمود و خانواده‌اش را همانند سایر افراد جامعه اداره خواهد کرد تا زمین را از عدل و داد پر کند به همان صورتی که پیش از آن از ظلم و بیداد پر شده باشد...
۳۸ - قال علی علیه السلام: ... لو قد قام قائمنا لذهبت الشحناء من قلوب العباد و اصطلحت السباع و البهائم حتی تمشی المرأة بین العراق الی الشام... علی رأسها زینتها لا یهیجها سبعٌ و لا تخافه...^(۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرماید: ... آنگاه که قائم ما اهلیت علیه السلام قیام کند کینه‌ها از دل‌ها بیرون خواهد رفت حتی حیوانات درنده و وحشی نیز با هم سازگار خواهند شد و به یکدیگر ضرر نخواهند رساند، در آن روزگار به اندازه‌ای امنیت زیاد خواهد بود که یک زن در حالی که همه زینت و زیور آلاتش همراه اوست از عراق تا شام را بدون ترس و دلهره به تنهایی خواهد پیمود.

حضرت مهدی علیه السلام در قرآن

در آیات قرآن کریم به صراحت نامی از امام زمان علیه السلام به میان نیامده است، ولی از آنجا که ائمه اطهار علیهم السلام مفسران حقیقی قرآنند در تفسیر بسیاری از آیات، آنها را به مسأله مهدویت و معارف امام زمان علیه السلام تطبیق و تفسیر نموده‌اند. از جمله آیاتی که آنها را حضرت علی علیه السلام مربوط به امام زمان علیه السلام دانسته‌اند این دو آیه است:

۳۹ - عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال: النورُ القرآن، و النور
اسمٌ من اسماء الله تعالی... قال الله تعالی فی
سورة النور: «الله نور السماوات و الارضِ مثلُ
نوره کمشکاةٍ فیها مصباح المصباح فی زجاجةٍ ۷

الزجاجة كأنها كوكب درّی...»^(۱) فالمشكاة رسول
 الله صلی الله علیه و آله و سلم و المصباح الوصی، و الاوصیاء علیهم
 السلام و الزجاجة فاطمة، و الشجرة المباركة
 رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و الكوكب الدرّی القائم المنتظر
 الذی یملا الارض عدلاً.^(۲)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: نور همان قرآن است. و نور اسمی
 از اسم های خداوند تبارک و تعالی نیز هست. خداوند عزوجل
 در سوره نور می فرمایند: «خدا نور آسمانها و زمین است، نور
 او همانند مشکاتی است که در آن چراغی باشد و آن چراغ در
 میان شیشه ای که تلالؤ آن همچون ستاره ای است درخشان و
 روشن از درخت مبارک زیتون...»

آن گاه فرمودند: مشکات رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است و مصباح
 وصی و اوصیاء هستند، منظور از زجاجة حضرت فاطمة
 زهرا علیها السلام است، و مراد از کوكب درّی حضرت قائم
 المنتظر علیه السلام است. کسی که زمین را پر از عدل و داد می کند.

۱ - سوره نور، آیه ۳۵.

۲ - معجم احادیث المهدی علیه السلام، ج ۵، ص ۲۷۴، ح ۱۶۹۹.

۴۰ - [قال] امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام:

المستضعفون فی الارض، المذكورون فی الكتاب (۱)
الذین يجعلهم الله ائمة، نحن اهل البيت؛ یبعث الله
مهدیهم فیعزهم و یذلّ عدوهم. (۲)

حضرت علی علیه السلام می فرمایند: مستضعفان در زمین که در
قرآن یاد شده‌اند و خداوند وعده داده است آنها را
پیشوایان مردم قرار دهد، ما اهل بیت هستیم و خداوند،
مهدی ما اهل بیت علیهم السلام را [در آخر الزمان] بر
می‌انگیزاند تا آنها را عزیز و دشمنانشان را خوار و ذلیل
کند.

---

۱ - اشاره به آیه «و نرید انّ نمّن علی الذین استضعفوا فی الارض و
نجعلهم ائمة و نجعلهم الوارثین؛ و خواستیم بر کسانی که در آن
سرزمین مستضعف واقع شده بودند منت نهیم و آنان را پیشوایان
[مردم] گردانیم و ایشان را وارث [زمین] کنیم». (سوره قصص، آیه ۵)
۲ - منتخب الانوار المضيئة، سید بهاء الدین علی النیلی النجفی، ص ۳۰.

دعاء صاحب الزمان

للفقراء والمرضى والأحياء والأموات

إِلَهِي بِحَقِّ مَنْ نَاجَاكَ، وَبِحَقِّ مَنْ دَعَاكَ فِي الْبَرِّ وَ
الْبَحْرِ، تَفَضَّلْ عَلَى فُقَرَاءِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِالْغِنَى وَالشَّرْوَةِ، وَعَلَى مَرْضَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِالشِّفَاءِ وَالصَّحَّةِ، وَعَلَى أَحْيَاءِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِاللُّطْفِ وَالْكَرَمِ، وَعَلَى أَمْوَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ، وَعَلَى غُرَبَاءِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِالرَّدِّ إِلَى أَوْطَانِهِمْ سَالِمِينَ غَانِمِينَ
بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ.

و عسای امام زمان (عج)
برای نیازمندان و بیماران و مؤمنان
پروردگارا! تو را سوگند می‌دهم بحق کسی که با تو مناجات می‌کند،
و بحق آنکه در حسلی و دریا تو را می‌خواند، بر مردان و زنان مؤمن فقیر،
بی‌نیازی و ثروتمندی؛ و بر بیماران از زنان و مردان مؤمن پشوا و
تندرستی؛ و بر زندگان از آنان لطف و بخشایش؛ و بر درگذشتگان آنان
آمرزش و رحمت؛ و بر دور ماندگانشان از وطن، بازگشت
به همراه سلامتی و مقیست تفضل فرما؛
بحق محمد و خاندانش.

کتاب‌هایی که تا کنون انتشارات مسجد مقدس جمکران

منتشر نموده است :

۱۵- آخرین خورشید پیدا	۱- بر کربلا چه گذشت
۱۶- فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام	۲- نجم الثاقب
۱۷- اعتکاف، تطهیر صحیفه اعمال	۳- خزائن الأشعار جوهری
۱۸- امامت و غیبت از دیدگاه علم کلام	۴- خوشه‌های طلایی
۱۹- غیبت، ظهور، امامت	۵- بر جستجوی قائم علیه السلام
۲۰- اهمیت اذان و اقامه و ...	۶- یاد مهدی علیه السلام
۲۱- پرچمدار نینوا	۷- عقد الدرر
۲۲- حضرت مهدی علیه السلام فروغ تابان ولایت	۸- کلیات مفاتیح الجنان
۲۳- از زلال ولایت	۹- منتخب المفاتیح
۲۴- مهدی موعود علیه السلام	۱۰- هدیه احمدیه
۲۵- انتظار بهار و باران	۱۱- تاریخچه مسجد مقدس جمکران
۲۶- ناپیدا ولی با ما	۱۲- زیارت ناحیه مقدسه
۲۷- علی علیه السلام مروارید ولایت	۱۳- کرامات المهدی علیه السلام
۲۸- خصایص زینبیه علیها السلام	۱۴- بر جستجوی نور

- ۲۹ - گفتن مهدویت
- ۳۰ - انتظار و انسان معاصر
- ۳۱ - مفرد مذكر غایب
- ۳۲ - سیمای امام مهدی علیه السلام در شعر عربی
- ۳۳ - ... و آنکه دیرتر آمد
- ۳۴ - سرود سرخ انار
- ۳۵ - منشور نینوا
- ۳۶ - سحاب رحمت
- ۳۷ - زندگی پس از مرگ
- ۳۸ - وظایف منتظران
- ۳۹ - تاریخ امیر المؤمنین علیه السلام (۲ جلد)
- ۴۰ - عطر سبب
- ۴۱ - سقا خود تشنه دیدار
- ۴۲ - مهر بی کران
- ۴۳ - نشانه‌های ظهور او
- ۴۴ - دلشده (در حسرت دیدار دوست)
- ۴۵ - علی علیه السلام و پایان تاریخ
- ۴۶ - تجلیگاه صاحب الزمان علیه السلام
- ۴۷ - منازل الاخرة
- ۴۸ - مشکات الانوار
- ۴۹ - ینابیع الحکمة
- ۵۰ - گنجینه نور و برکت
- ۵۱ - تاریخ حضرت سید الشهداء علیه السلام
- ۵۲ - داستانهای از امام زمان علیه السلام
- ۵۳ - ظهور امام زمان علیه السلام از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان
- ۵۴ - عریضه نویسی به اهل بیت علیهم السلام
- ۵۵ - آئینه اسرار
- ۵۶ - داغ شقایق
- ۵۷ - امام مهدی در کلام امیر المؤمنین علیه السلام

انتشارات مسجد مقدس جمکران

در مراکز استان‌ها و شهرستان‌های سراسر کشور نمایندگی فعال می‌پذیرد

واحد پاسخ به سؤالات مسجد مقدس جمکران

آماده پاسخگویی به سؤالات و مشکلات اخلاقی، تربیتی، اجتماعی، فقهی و اعتقادی شما عزیزان می‌باشد. می‌توانید سؤالات خود را به آدرس: قم / صندوق پستی ۶۱۷ واحد تحقیقات فرهنگی مسجد مقدس جمکران ارسال نمایید. شایان توجه است که مطالب و نامه‌های عزیزانی که با این صندوق پستی مکاتبه می‌نمایند، به منزله اسرار ایشان بوده، و در حفظ و نگهداری آنها کاملاً دقت و مراقبت خواهد شد.

